

Aludarių kraštu vadinama Šiaurės Rytų Aukštaitija gamtos ištekliais yra vienas turtingiausių Lietuvos regionų. Žmonės turėjo gerų žemių ir vandens, tad čia telkėsi ir amatininkai, ir dvarininkai. Aludarių kraštovaizdį puošė ne vienas malūnas, o dvarų čia buvo susitelkę daugiau nei kituose regionuose. *Lietuvon.lt* parengė maršrutą turiningai šeimos ar bičiulių išvykai.

Keliaudami savarankiškai Aukštaitijos regione galite rasti daugybę įdomių dvarų. Tarp jų galima aptikti ir mažiau žinomų istorinių objektų, kurie kadaise turėjo nemenkos įtakos regiono ekonominiam ir socialiniam gyvenimui, bet šiandien yra nepelnytai pamiršti. Malūnas, keli dvarai, piliakalnis, vienuolynas – dalis jų dabar alsuoja tik praeities palikimu.

Aludarių tradicijas šiame krašte lėmė turtinga dvarų kultūra. Nė vienas dvaras neapsiėjo be savo aludario, kurio padarytas alus buvo bendruomenės švenčių dalis. Ilgainiui čia ėmė kurtis ir didesnės alaus daryklos. Viena pirmųjų – tai 1902 metais ant aukštos kalvos iškilusi, „Kalnapilio“ darykla.

Ir šiame maršrute, į kurį įtraukti ne tik gerai žinomi objektai, ryškėja ir Aludarių krašto istorija – grūdų derlių apdorodavę malūnai, užmirštos grūdų saugyklos, dvaruose įsikūrusios smuklės. Šis maršrutas subalansuotas rudeniškam, bet dar maloniai šiltam, savaitgaliui Lietuvoje.

Kelionės trukmė: maršrutą įveiksite per gerą pusdienį, tačiau papildomai pridėkite atvykimą iš kitų miestų – pridėjus kelią nuo namų ir atgal, šiam pasivažinėjimui prireiks visos dienos. Maršruto ilgis nuo pirmo iki paskutinio taško: 60 km, žemėlapią rasite čia: <https://goo.gl/WgLEXn>.

Kiauru stogu: Raguvos malūnas

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje (įvedę šiuo skaičius mobiliajame telefone, lengvai gausite maršrutą iki šio objekto): 55.5613, 24.6237.

Raguva – mažas ir jaukus miestelis, pirmą kartą paminėtas dar 1501 m. Pravažiuojant per jį dėmesį pirmiausiai atkreipia apleistas mūrinis malūnas. Kadaise čia buvo du – medinis ir mūrinis malūnai, dabar išliko tik pastarasis. Pastatytas prieš šimtmetį, 1908 metais, tačiau jau tarpukariu liko be darbo. Vėliau čia buvo įrengta kavinė, pastatytas pirties priestatas. Dabar malūnas neeksplotuojamas – būkite atsargūs, jei norėsite apžiūrėti jo vidų.

19 a. stačiatikių palikimas: Raguvos cerkvė

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.5643, 24.6374.

Atokiau nuo centrinės Raguvos aikštės, pravažius miestelio bažnyčią, galima pastebėti 1875 m. statytą nedidelę mūrinę cerkvę – Raguvos Dievo Motinos gimimo cerkvę. Tiesa, kaip ir su malūnais, Raguva turėjo dvi cerkves – medinė sentikių cerkvė stovi apleista, tuo tarpu naujesnė mūrinė dabar sutvarkyta, nors praeityje jai teko matyti visko – ji priklausė ir pieno fabrikui, ir kolūkiui, o kažkada čia gyveno miestelio mokytojai.

Stovi laukuose vieniša: Raguvėlės dvaro koplyčia

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.6537, 24.6618.

Raguvėlės dvaro apžiūrą pradėkite nuo atokiau stovinčios dvaro koplyčios. Šioje dvaro kapinių viduryje stovinčioje koplyčioje-mauzoliejuje ilsisi garsiosios Komarų giminės atstovai. Koplyčia pastatyta 1849 m., nukentėjusi sovietmečiu, koplyčia buvo restauruota 1991 m., tvarkoma ir dabar.

Nuostabus Komarų palikimas: Raguvėlės dvaras

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.6555, 24.6682.

Raguvėlės dvarą drąsiai galima vadinti šio maršruto pažiba. Net 19 pastatų išsaugojęs dvaro ansamblis, į kurį įeina ne tik klasicistiniai dvaro rūmai, tačiau ir du apvalūs mūriniai svirnai, spirito varyklos pastatai, daržinė, kluonas ir kt. 18 a. pabaigoje pastatyti dvaro rūmai neblogai išsilaikę, tačiau jau pradeda eizėti. Sovietmečiu ir Nepriklausomybės pradžioje čia veikė mokykla, dabar dvaras gražintas dvaro paveldėtojams – Komarų giminės atstovams. Dvaro rūmus ir ūkinius pastatus skiria upelis, per kurį nutiestas kabantis tiltas.

Prieš kurį laiką buvo pasigirdę kalbų apie dvaro atgimimą ir pritaikymą turizmo reikmėms – jeigu dabartiniai savininkai ras laiko, jėgų ir lėšų pritaikyti šį dvarą lankymui, tai bus vienas įdomiausių ir lankymui pritaikytų dvarų netoli Panevėžio.

Pusantro šimto metų senumo „magazinas“: Subačiaus grūdų sandėlis

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.7710, 24.7453.

Važiuojant per Subačiaus miestelį akis užkliūva už didžiulio mūrinio pastato miestelio centre. Nors jokios informacijos prie šio pastato rasti nepavyks, tačiau paieškoję internete rastumėte – tai Subačiaus grūdų sandėlis, vietiniu vadinamas „magazine“. Pastatytas apie 1856 m., jame buvo laikomos Subačiaus apylinkės valstiečių grūdų atsargos.

Gražūs senųjų rūmų griuvėsiai: Palėvenės dvaras

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.7821, 24.8301.

Nuo 1654 m. rašytiniuose šaltiniuose minimas Palėvenės dvaras vėlgi susijęs su ta pačia Komarų gimine. Ilgą laiką čia buvo pagrindinė Komarų rezidencijos vieta. Dvaro rūmai turėjo net 26 įvairias skirtingas patalpas, deja, šiuo metu iš senųjų dvaro rūmų likę dviejų bokštų griuvėsiai. Greta stovi naujesnis dvaro pastatas. Nepaisant to, apsilankyti verta

Klasicizmo kūriny: Noriūnų dvaras

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.7997, 24.8891.

Dar vienas senas dvaras, minimas nuo 16 amžiaus. Dvaras keliavo per garsių Lietuvos dvarininkų giminių rankas – Tiškevičių, Tyzenhauzų, Oginskių, Komarų. 1911 m. Noriūnų dvaras žurnale „Wies illustrowana“ vertinamas kaip vienas geriausių dvarų Lietuvoje. 1921 m. dvare įvyko paskutiniojo savininko Jono Adomonio sesers Pranciškos Ievos ir poeto Kazio Binkio vestuvės. Vėliau dvaras nacionalizuotas, kurį laiką jame veikė mokykla. Dvaro architektūra išskirtinė pirmiausiai savo forma – Lietuvoje neįprasti T raidės formos dvarai. Dvaro parke taip pat dėmesį atkreipia du dolomitiniai bokštai – viename buvo ledainė, kitame rūkykla.

Uždarytas po 1863 m. sukilimo: Palėvenės vienuolynas

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.8038, 24.8814.

Visai netoliese prie skaisčiai baltos Palėvenės bažnyčios iki pat 1863 m. sukilimo veikė dominikonų vienuolynas. Įdomu tai, kad vienuolyno gyvenamojo namo statyba, su pertraukomis, truko beveik šimtmetį, iki 1775 m. Sovietmečiu kolūkio sandėliais paversti vienuolyno pastatai buvo nuniokoti, dabar jis iš lėto vėl atgyja, pritaikomas bendruomenės reikmėms – vienuolyno kieme organizuojami įvairūs renginiai.

Skulptūrų miestelis: Kupiškis

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.8345, 24.9795.

Kupiškis – puikus pavyzdys, kaip vieno menininko rankos gali pakeisti miestelio veidą. Čia gyvenęs skulptorius Henrikas Orakauskas (dabar gyvenantis Kernavėje) per 18 kūrybos metų paliko daug skulptūrų visame miestelyje – nuo „gyvų“ skelbimo lentų iki Baltų gyvybės

medžio, kuris aplaisto greta stovinčius. Be to, miestelis žalias, greta yra ir Kupiškio marios – verta pasivaikščioti ir apžiūrėti įveikiant visą maršrutą arba net specialiai atvažiuoti pusdieniui ir susipažinti su šiuo miesteliu.

Su vaizdu į marias: Kupiškio piliakalnis

Koordinatės „Google Maps“ žemėlapyje: 55.8476, 24.9751.

Kupiškio, arba Aukštupėnų piliakalnį, rasite miestelio pakraštyje, visai greta Kupiškio marių. Manoma, kad Kupiškio piliakalnyje buvo medinė bendruomenės pilis, kuri ir buvo Kupiškio užuomazga. Užlipus ant piliakalnio atsivers puikus vaizdas į Kupiškio marias, o kitoje pusėje išvysite tris milžiniškas pėdas, einančias nuo Kupiškio miestelio link piliakalnio.

Čia jau maršruto pabaiga – jeigu turite laiko, vietoj grįžimo namo kelionę galite pratęsti link Pasvalio – tarp jo iš Kupiškio yra net keletas labai įdomių dvarų.

